

Codi de verificació: 6O4C5Y683D3J4R1T0N7V	
Procediment: N488 Contractació de serveis	
Expedient: 19875/2023	Document: 241808/2023

REDACCIÓ DEL PLA DIRECTOR DEL MONESTIR DE SANT CUGAT DEL VALLÈS PLEC DE CONDICIONS TÈCNIQUES

Índex

1. Introducció: el monestir de Sant Cugat i la necessitat d'un pla director
2. Objecte del contracte
3. Continguts del Pla director del Monestir de Sant Cugat
4. Equip redactor
5. Condicions generals
 - 5.1. Normativa
 - 5.2. Lloc i infraestructura de treball
 - 5.3. Documentació que facilitarà l'Ajuntament
 - 5.4. Propietat dels treballs
 - 5.5. Procés de treball i termini de presentació
 - 5.6. Normes de presentació i nombre d'exemplars
6. Annexos:
 - Annex 1. Fotografies del monument
 - Annex 2. Esquema del nivell d'execució del Pla Director de l'Església
 - Annex 3. Necessitats identificades per a la gestió del monument
 - Annex 4. Plànol dels elements arqueològics al subsòl
 - Annex 5. Llistat d'estudis, projectes i intervencions (en document separat)
 - Annex 6. Llistat de planimetria històrica (en document separat)
 - Annex 7. Llistat de fotografia històrica (en document separat)

1. Introducció: el monestir de Sant Cugat i la necessitat d'un pla director

Dades bàsiques del Monestir de Sant Cugat

Descripció: conjunt monumental corresponent a l'antic monestir benedictí de Sant Cugat, fundat al segle IX i amb vida monàstica fins el 1835.

Protecció:

- Bé Cultural d'Interès Nacional, en la categoria de monument històric (codi 187-MH-ZA) (segons declaració de Monument Nacional el 3 de juny de 1931 (Gaceta 4.6.1931))
<https://invarquit.cultura.gencat.cat/card/204>
- Revisió del Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic de Sant Cugat
 - o fitxa A1: monestir de Sant Cugat (arquitectura i subsòl)
<https://geo.santcugat.cat/FitxesCataleg/A-1.pdf>
 - o fitxes J91, J92, J110 i J111: exemplars concrets d'arbrat, alguns dels quals subjectes a la correcta conservació del monument

Propietat: Ajuntament de Sant Cugat del Vallès

Superfície aproximada: 4.100 m2 construïts en planta baixa, sobre una illa de 25.000 m2

Història: antic monestir benedictí, fundat al segle IX i amb vida monàstica fins el 1835. S'ubica sobre un antic assentament d'època tardo-antiga, amb antecedents al segle I dC, que per la seva singularitat constituïa un centre de referència i organització del territori circumdant. El monestir, habitat per una comunitat masculina, es va fundar en el context del món carolingi, i va prendre impuls al segle XI, arribant a la seva plenitud a finals del segle XII i inicis del segle XIII: expansió de propietats principalment pel Vallès, el Llobregat i el Penedès, poder feudal i senyorial, projecte arquitectònic, influència en la societat, producció cultural i documental. Va mantenir la seva riquesa i el seu poder durant segles, fins que els va perdre progressivament amb la Il·lustració i la caiguda de l'antic règim. Des de l'exclaustració el 1835 ha estat dotat de diversos usos civils i religiosos. Tot i l'ampli coneixement que es té avui dia sobre el monestir, el seu ingent fons documental i el seu potencial arqueològic estan en gran part sense estudiar.

Emplaçament: ubicat al centre de la ciutat de Sant Cugat del Vallès, en una illa delimitada per la Plaça Octavià i la Plaça Augusta, el C/ Castellví, l'Av. Francesc Macià i el C/ de la Torre. Tot i així, les restes arqueològiques del lloc depassen en realitat aquesta illa, arran de les troballes realitzades a la Plaça Octavià, Av. Francesc Macià, i solars a Pl. Octavià 8 i Av. Francesc Macià 10-14.

Estat de conservació: l'estat de conservació general és bo. S'identifiquen però problemes estructurals per la manca d'estabilització del campanar i la façana sud de l'església, i problemes d'erosió dels paraments de pedra. S'observen també problemes vinculats a escorrenties per manca de manteniment suficient.

Descripció: El conjunt es compon en l'actualitat pels següents elements

- o Les edificacions de l'antic monestir.
El monestir conserva les principals edificacions que defineixen l'arquitectura monàstica, tot i que també s'han perdut les construccions que l'havien configurat en

moments anteriors (ex. cases dels oficis). Actualment està format per les següents edificacions (fotos a annex 1):

- església de transició entre el romànic i el gòtic. Un gran temple de 3 naus “i mitja”, construït entre la segona meitat del XII i la segona meitat del XIV. Al costat sud disposa de l'antiga capella de Tots Sants, ara la sagristia nova, i el campanar del segle XI.
- doble claustre amb dependències. Destaca el claustre romànic pel magnífic conjunt escultòric dels capitells obrats per Arnau Cadell i el taller que el succeeix entorn 1190-1221. El claustre superior va ser construït al segle XVI en estil renaixentista.
- palau abacial, una construcció fortificada originada assimilable al castell feudal *Castrum Octavianum*
- conjunt de muralles i torres, corresponent a diverses fases de tancament del recinte: les muralles del segle XIV i el mur del segle XVI. El tancament no conserva el perímetre complet, en l'actualitat delimita parcialment el recinte.

Cal fer esment a la creu de terme procedent de l'antic camí a Terrassa, i reubicada dins el recinte després de la Guerra Civil. Per altra banda l'església conserva part del mobiliari litúrgic de l'antic monestir, així com de l'antiga parròquia de Sant Pere d'Octavià.

○ Restes arqueològiques al subsòl

Conserva importants restes arqueològiques al subsòl corresponents a la llarga història d'ocupació del lloc, amb un alt potencial encara per investigar. A grans trets inclou:

- les restes d'un assentament anterior d'època romana i tardo-antiga, singular per la presència d'una fortificació i una església paleocristiana amb un cementiri associat
- el cementiri medieval d'època monàstica
- construccions monàstiques d'època medieval i moderna: elements de delimitació i defensa, les cases dels oficis monàstics, edificacions auxiliars, infraestructura hidràulica, etc.

○ Espais verds

El recinte compta amb espais verds i vegetació, entre la qual exemplars de xiprer, lledoner, om i castanyer d'Índies. Es tracta de vegetació implantada al segle XX o inicis del XXI amb els diversos projectes de tractament dels espais lliures del monestir amb l'objectiu d'embellir-lo dotant-lo de jardins. Aquesta vegetació, així com la mateixa arquitectura, són hàbitat d'espècies animals, especialment ocells, que contribueixen a la diversitat i sostenibilitat ambiental

Usos:

- culturals (seu del Museu de Sant Cugat ubicat al claustre; Oficina de Turisme ubicada a la Torre del Portal Major)
- de culte (seu de la Parròquia de Sant Pere d'Octavià, amb espai de culte a l'església i de rectoria al palau abacial)
- socials, de lleure i esbarjo (tot el conjunt, especialment els espais lliures)
- connexió urbana

Clau urbanística: Segons el PGM i la *Modificació de PGM a l'entorn nord-est del Reial Monestir de Sant Cugat*, és la següent:

CLAU URBANÍSTICA	ESPAI	OBSERVACIONS
7a Equipament comunitari	Edificis: claustre, església, palau abacial, casa de cultura i espai intermedi i perimetral dins la parcel·la	Modalitat d'equipament: tipus religiós i cultural (Mdf PGM NE Monestir, segons art. 5.6 i plànol)
6a Parcs urbans	Espai obert als costats est i sud del recinte	(Mdf PGM NE Monestir) Veure art. 202-204 de les NNUU del PGM.

Règim urbanístic del monument

[Font: Geoportal Urbanístic de Sant Cugat.

<https://geo.santcugat.cat/santcugat/visor-geoportal.jsp>

captura 2020.04.27]

Necessitat d'un pla director

El monestir de Sant Cugat té un llarg historial d'intervencions de restauració per tal de preservar els seus valors i de rehabilitació per al seu ús social i cultural. Aquestes restauracions arrenquen poc després de la desamortització al segle XIX i prossegueixen fins a l'actualitat.

En el darrer quart de segle s'han redactat dos plans directors que, per circumstàncies diferents, han afectat el monument de manera parcial:

Pla director de la rehabilitació del monestir, redactat el 2000 per Joan Albert Adell per encàrrec de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès.

Aquest pla tenia com a objectiu “preveure les actuacions que cal realitzar per completar la restauració, i l'exploració arqueològica, de les estructures del monestir de Sant Cugat, i rehabilitar-les com a monument visitable i Museu d'Història de Sant Cugat”. L'àmbit inclou la illa urbana on es situa el monestir, abastant el claustre i els espais oberts, i exclou església i palau abacial. Va ser desenvolupat a partir de diversos

projectes que van permetre la rehabilitació de les estances del claustre com a museu (Museu del Monestir, seu central dels Museus de Sant Cugat) i la urbanització d'una part del recinte del monument (jardins del monestir). Les seves previsions van ser ja executades al 2002-2003, amb excepcions com les actuacions a les muralles i a la Casa de Cultura.

Pla Director de l'Església del Monestir de Santa Maria [sic]¹ de Sant Cugat del Vallès, redactat el 2013 sota la direcció de Josep Maria Esquius per encàrrec del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Aquest pla es centra exclusivament en l'església del monestir, de cara a rehabilitar-la i posar-la en valor. És un document molt exhaustiu, que inclou treballs i estudis essencials per comprendre les patologies de l'edifici i orientar la intervenció. Precisament inclou dos informes relatius a l'estructura (elaborat per Pere Roca) i al material constructiu (Màrius Vendrell) dels quals es desprenen actuacions de seguretat marcades com a prioritàries pel pla director.

L'informe sobre l'estructura determina que hi ha problemes derivats de la concepció de la pròpia estructura i segurament relacionats també amb el tipus de subsòl, que es manifesten amb diverses patologies (esquerdes, moviments del campanar i d'un dels pilars del cimbori, etc.), i proposa entre altres actuacions la monitorització per valorar millor la situació. El propi informe remet al resultat de la monitorització per valorar les actuacions futures de reforç de l'estructura.

L'informe sobre material constructiu caracteritza els materials petris i descriu els processos d'erosió, actius a causa de l'exposició a l'aigua i evident a pràcticament tots els paraments amb pèrdua important de material que cal frenar.

A data d'avui les actuacions previstes pel pla director estan ja en gran part executades o disposen de projectes executius en procés d'aprovació o licitació (veure annex 2). Pel que fa a l'estructura de l'església s'està duent a terme la monitorització des del març de 2017 i es disposa ja d'informació que constata un mecanisme de deteriorament en l'estructura, concretament a la quarta nau i al mur de la façana sud, i al campanar. Segons els darrers informes², aquest mecanisme de deteriorament es manté actiu i està provocant problemes, sent el més evident la rotació exterior del campanar (desplom de 52cm. cap a sud a la part superior, progressió de 2,2 mm anuals), però també altres com la inclinació dels contraforts al mig de la façana sud, obertura d'una esquerda a la sagristia, inclinació d'un dels pilars del cimbori, ... Aquest fet apunta ja la necessitat de mantenir instrumentada l'estructura i anar valorant una intervenció per frenar aquest mecanisme i evitar que afecti la integritat de l'estructura.

¹ El títol conté un error que posa l'església sota l'advocació de Santa Maria, quan en realitat està dedicada a Sant Cugat.

² Molins, Climent (2020) *Seguiment de la monitorització instal·lada a l'església del monestir de Sant Cugat del Vallès, la seva anàlisi (període 09/03/2017 – 09/12/2020) i caracterització dinàmica del campanar*. Document preliminar.

Molins, Climent; Roca, Pere (2021) *Anàlisi de l'estabilitat de la quarta nau i del campanar de l'església del monestir de Sant Cugat*.

Paral·lelament a les qüestions estructurals i altres intervencions proposades als plans anteriors, la gestió del monument planteja altres necessitats per millorar la seva posta en valor i el seu ús. En són un exemple el tractament dels jardins del monestir al sector nord-est, que tot just ara es comença a debatre a partir de la proposta de restauració de les muralles de llevant elaborat per la Diputació, o la millora de les prestacions al claustre, així com la cura per l'entorn immediat del monument en la seva trobada amb la ciutat. El pla director esdevé una eina essencial per identificar, ordenar i prioritzar les intervencions, i valorar-les per poder planificar una estratègia i un programa d'execució.

2. Objecte del contracte

El present plec de condicions correspon al contracte per la redacció del pla director del monestir de Sant Cugat.

El pla director s'ha de formalitzar en un document únic que, un cop analitzat el monument en la seva dimensió històrica i actual, identifiqui les necessitats de intervenció arquitectònica, de restauració i arqueològica, les ordeni i prioritzi, i les dimensioni econòmicament i en el temps en un termini aproximat de 6 a 10 anys vista.

3. Continguts del Pla director del monestir de Sant Cugat

Àmbit

El pla ha de centrar-se en la integritat del conjunt monumental, refonent les aportacions dels plans directors anteriors, i particularment el relatiu a l'església, al qual actualitzaria i donaria continuïtat, i ampliant la visió a l'illa urbana que l'acull (delimitada per la plaça Octavià, plaça Augusta i els carrers de la Torre, Castellví i avinguda Francesc Macià).

Objectius

- garantir la conservació física del conjunt monumental
- millorar les condicions d'ús dels diversos espais del monument per potenciar l'activitat cultural i social sota estàndards de qualitat i eficiència energètica
- facilitar l'accessibilitat a tots aquells elements d'interès que enriqueixen l'experiència dels usuaris del monument
- recuperar i posar en valor aspectes del monument que aprofundeixen en el seu coneixement i milloren la seva interpretació
- millorar l'adequació urbana del conjunt, fent èmfasi en l'articulació amb la ciutat

Continguts

Els continguts seguiran l'esquema proposat a l'annex 1 de les bases específiques que regeixen la convocatòria subvenció per a l'elaboració de plans directors de monuments o conjunts històrics per al període 2022-2024 (Resolució CLT/2915/2022, de 28 de setembre, DOGC núm. 8765, de 4.10.2022: <https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=938912>).

Aquest esquema proposa dues parts fonamentals i diferenciades:

- A) Anàlisi del monument i recull documental
- B) Criteris generals d'intervenció i propostes d'actuació concretes, avaluades econòmicament i programades temporalment

Una part d'aquests continguts, especialment els relatius a l'apartat A (anàlisi del monument i recull documental) estan ja elaborats i disponibles gràcies als plans directors previs ja esmentats i a la tasca de documentació realitzada des dels serveis municipals. Tot i així cal actualitzar alguns continguts, endreçar la documentació i recopilar els continguts que manquen. I cal especialment desenvolupar els continguts relatius a l'apartat B (criteris d'intervenció i propostes concretes) tot i que ja existeix un punt de partida previ.

L'esquema es desenvolupa de la següent manera, segons adaptació de l'esquema proposat a les bases específiques de la subvenció esmentada a la situació del monestir de Sant Cugat:

A. L'anàlisi del monument i recull documental

A1. Planimetria de l'estat actual

Revisar que es disposa de la planimetria d'estat actual i, si escau, completar-la, la qual ha de contenir almenys, els documents següents:

- Plànols de situació i emplaçament a escala 1/500 o superior.
- Aixecament planimètric de l'estat actual del monument, amb representació de la seva relació amb l'entorn.

Plànols d'alçats i façana interiors i exteriors. Tots aquests plànols s'han de fer a escala 1/50. En el cas que la dimensió de l'edifici faci aconsellable de treballar a escala 1/100 o 1/200 per als plànols de conjunt, s'han de desenvolupar els elements més remarcables per separat, a escala 1/50.

- Plànols a escala 1/20 o superior dels elements arquitectònics i decoratius més remarcables: portes, finestres, columnes, etc..
- Plànols analítics i imatges de restitució, a l'escala que es consideri convenient i que expressin el procés cronològic de construcció i l'anàlisi evolutiva del monument des dels seus orígens o precedents fins a l'actualitat, realitzada en coordinació amb els estudis històrics i arqueològics.
- Plànols en els quals s'expressi la parcel·lació i el règim jurídic de les parts constitutives del monument, la qualificació urbanística, la protecció monumental o d'altra índole que les afecti i la seva relació amb el conjunt urbà.

A2. Memòria descriptiva de l'estat actual i de la seva relació amb l'entorn

Ha d'incloure l'examen de l'estat de l'edificació, el règim de propietats, les qualificacions urbanístiques i les proteccions que l'afectin, els usos, les circulacions, els serveis i les instal·lacions de què disposa actualment. Així mateix, ha d'incorporar l'examen de les aportacions tant de les restauracions com de les intervencions arqueològiques. Tot plegat s'ha acompanyar del reportatge fotogràfic pertinent.

A3. Memòria històrica sobre el procés constructiu del conjunt i les seves particularitats arquitectòniques i constructives

Ha d'incloure el repàs de la historiografia i de les excavacions executades fins ara. Així mateix, ha d'incloure la presentació, dividida en etapes, de l'evolució constructiva de l'edificació amb especial atenció a les operacions de restauració i monumentalització contemporànies.

A4. Recull i anàlisi de la documentació gràfica antiga (planimètrica, fotogràfica, etc.)

Ha d'incloure la reproducció d'una selecció de les planimetries antigues, així com de les elaborades en les recerques arqueològiques i les restauracions precedents més significatives.

A5. Recull i anàlisi de la documentació escrita més significativa referida al procés constructiu i restaurador fins a l'actualitat

A6. Recull dels principals elements ornamental i artístics que es conservin i d'aquells dels quals se'n sàpiga la procedència. Examen del seu estat de conservació.

A7. Recull i anàlisi dels estudis complementaris de caràcter geològic, estructural, serveis i instal·lacions, etc.

A8. Descripció de l'entorn. Accessos i circulacions de les àrees visitables i de les zones restringides.

L'autoria dels treballs incorporats al pla director s'ha de fer constar explícitament.

B. Criteris generals d'intervenció i propostes d'actuacions concretes

B.0. Objectius i identificació de les necessitats a donar resposta

B1. Definició de l'àmbit físic

Ha d'incloure la revisió de les disposicions urbanístiques, paisatgístiques, monumentals, ambientals o d'una altra índole que l'afectin concretament, amb valoració i suggeriments de revisió, si escau.

B2. Criteris generals d'intervenció en el conjunt i en cada un dels àmbits d'actuació

Exposició dels criteris generals d'intervenció en el conjunt (usos, circulacions, restauració arquitectònica, instal·lacions i serveis, etc.) i en cada un dels àmbits d'actuació (restauració arquitectònica, recerca històrica i arqueològica, conservació artística, actuació ambiental, etc.).

Aquest apartat haurà d'incloure també el desenvolupament dels criteris d'intervenció temàtics que consten a l'annex 3, prenent com a base la pròpia experiència i antecedents al monument.

B3. Memòria dels àmbits d'actuació i de les intervencions que cal dur a terme

Desenvolupament en memòria detallada a nivell com a mínim d'avantprojecte dels diferents àmbits d'actuació enunciats a l'apartat anterior i concreció per zones, segons les zones de treball ja codificades al conjunt monumental. Detall de les intervencions que s'hagin de dur a terme en tots els seus aspectes amb

especial detall de les solucions específiques per a la conservació i restauració dels materials constructius antics, com també de les recerques complementàries que calgui fer, tant d'excavació arqueològica com de treball de documentació d'arxiu.

Aquest apartat haurà d'incloure, com a mínim, les intervencions ja identificades com a necessàries i que consten a l'annex 3.

B4. Valoració econòmica dels treballs a executar en tota la seva diversitat i proposta de pla d'etapes.

B5. Documentació planimètrica

Els documents gràfics de la proposta s'han d'elaborar en un nombre i una qualitat suficients per a la interpretació total i correcta de la proposta, sempre de manera equilibrada i en relació directa amb la planimetria d'estat actual. Són els següents:

- Plànols en planta, alçat o secció, segons correspongui, dels diferents nivells representatius
- Plànols de seccions longitudinals i transversals suficients per a la descripció total del monument
- Plànols d'alçats i façanes interiors i exteriors
- Plànols de detall en els quals es presentin les propostes d'intervencions en tots els àmbits d'arquitectura, urbanisme, paisatgisme, arqueologia, restauració d'elements artístics, consolidacions estructurals, instal·lacions, estudis geomorfològics, usos, serveis, instal·lacions... Una atenció especial mereix la representació de les circulacions que es proposin tant de visita al mateix monument com d'aproximació, així com dels equipaments complementaris dels quals es consideri adient disposar per facilitar l'accés, l'acollida i el recorregut de visita.

El document final haurà de contenir també un document comprensiu de resum.

4. Equip redactor (composició, condicions, acreditació de solvència tècnica)

L'equip de treball ha de ser interdisciplinari, especialitzat en patrimoni històric per formació i experiència prèvia en intervenció en monuments.

L'equip redactor base estarà format com a mínim per les següents figures professionals, amb coneixement en monuments de característiques similars al monestir de Sant Cugat pel que fa a monumentalitat (dimensions), tipologia (edificis eclesiàstics) i cronologia (època medieval):

- arquitecte/a que exercirà la direcció del projecte
- arqueòleg/-oga
- historiador/a documentalista
- conservador/a - restaurador/a especialista en conservació de materials petris

Per al desenvolupament de propostes tècniques específiques caldrà comptar amb els professionals especialitzats corresponents, amb experiència en el treball en entorn patrimonials, tals com:

- enginyer/a o arquitecte/a especialitzat en càlcul i estudi d'estructures
- tècnic/a especialista en il·luminació monumental
- tècnic/a especialista en eficiència energètica

- tècnic/a especialista en medi ambient o ecologia
- delineant/a
- altres professionals necessaris per desenvolupar el pla

Els requisits d'aquests perfils tècnics estan detallats en l'apartat de solvència tècnica dels PCAP.

5. Condicions generals

5.1. Normativa

Totes les actuacions proposades hauran de donar compliment a la normativa actual en matèria d'urbanisme, patrimoni cultural, medi ambient i qualsevol altre àmbit implicat.

Les propostes de restauració s'hauran d'atenir a les cartes internacionals de restauració d'ICOMOS, en especial la Carta Internacional per la Conservació i Restauració de Monuments i Llocs Històrics (Carta de Venècia, 1964), i els Principis per a l'Anàlisi, Conservació i Restauració Estructural del Patrimoni Arquitectònic (Zimbawe, 2003). Com a resum, aquests criteris són (segons els projectes del CRBMC):

1. Mínima intervenció
2. Màxim respecte a l'obra en tota la seva integritat
3. Coneixement de les causes de degradació
4. Llegibilitat de l'obra
5. Estabilitat dels nous materials incorporats
6. Reversibilitat dels nous materials incorporats
7. Conservació preventiva
8. Documentació
9. Interdisciplinarietat

La signatura del contracte corresponent es considerarà manifestació expressa de l'entitat adjudicatària del coneixement detallat i complet de tota la normativa oficial vigent.

5.2. Lloc i infraestructura de treball

L'equip redactor haurà de disposar de mitjans propis (lloc i infraestructura de treball) per al desenvolupament de la tasca encarregada.

No obstant això, l'Ajuntament de Sant Cugat facilitarà un espai de reunió al monument per facilitar les tasques a realitzar, a concertar prèviament segons disponibilitat.

5.3. Documentació disponible

L'Ajuntament facilitarà a l'equip adjudicatari i redactor la següent documentació:

- Pla director de la rehabilitació del monestir (JA Adell, 2000)
- Pla Director de l'església del monestir de Sant Cugat (JM Esquiús, 2013)
- Documentació de què disposa dels estudis, projectes i intervencions previs realitzats al monument (veure llistat a l'annex 4)
- Memòries arqueològiques
- Recull de documentació planimètrica històrica (veure llistat a l'annex 5)
- Recull de documentació fotogràfica històrica (veure llistat a l'annex 6)
- Planimetria general digital
- Altres dades sobre la història del monument

Aquesta documentació serà emprada única i exclusivament per a la redacció del pla director, i caldrà respectar els drets d'autoria que correspongui.

- 5.4. Propietat dels treballs

Els treballs seran propietat de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès.

En aplicació art. 308 de la Llei 9/2017 de Contractes del Sector Públic, l'adjudicatari cedeix a l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès la propietat intel·lectual dels treballs, amb tots els drets d'explotació, per a tots els països del món i fins que passin a domini públic. En conseqüència, l'Ajuntament podrà reproduir-los, publicar-los o divulgar-los, totalment o parcialment, o fer-ne l'ús que consideri més convenient, amb expressa menció dels seus autors.

L'adjudicatari no podrà fer ús o divulgació del pla director de forma total, parcial, directa, indirecta o extractada, sense la prèvia autorització de l'Ajuntament.

- 5.5. Procés de treball i termini de presentació

El treball es desenvoluparà sota la coordinació del Servei de Patrimoni Històric de l'Ajuntament de Sant Cugat, amb la col·laboració del Servei d'Obres i Projectes i els serveis tècnics municipals que es consideri adients. Recollirà també les consideracions de la Comissió Gestora del Monestir de Sant Cugat i els serveis tècnics del Departament de Cultura de la Generalitat.

Es realitzarà seguint les següents pautes:

- El termini de presentació serà de 7 mesos a partir de l'acta d'inici del servei
 - Règim de reunions:
 - o un cop adjudicat el treball, es programarà una primera reunió amb l'equip redactor per al traspàs de documentació, revisió dels objectius del pla i necessitats a cobrir, revisió de planificació i calendarització de les reunions de seguiment. Aquesta reunió marcarà l'inici del servei i s'haurà de realitzar en un termini màxim de 15 dies des de l'adjudicació del servei en data que establirà l'ajuntament.
 - o s'estableix una periodicitat mínima de reunions mensuals, presencials i que tindran lloc al Monestir de Sant Cugat. Hi hauran de ser presents l'autor del pla i els membres de l'equip que es considerin necessaris. Es fixarà el calendari de reunions a l'inici dels treballs. A banda es convocaran les reunions de treball que siguin necessàries.
 - Termini d'entregues:
 - o anàlisi del monument i recull documental (correspon als continguts de l'apartat A del pla director): dos mesos a partir de la primera reunió de traspàs de documentació
 - o objectius, necessitats i criteris (correspon als continguts dels apartats B0 a B2: 2 mesos a partir de l'entrega anterior)
 - o propostes: criteris d'intervenció i proposta d'actuacions (correspon a continguts dels apartats B3 a B4): 2 mesos a partir de l'entrega anterior. Entrega d'un primer esborrany del pla director als tècnics municipals, que redactaran un informe amb les consideracions i esmenes
- Cada entrega haurà d'anar acompanyada de la documentació gràfica i planimètrica que li pertanyi.

- Revisió : un cop entregat el primer esborrany, l'ajuntament disposarà d'un termini de 2 setmanes per revisar i aportar les valoracions necessàries mitjançant un informe amb les consideracions i esmenes que s'escaiguin. L'equip redactor disposarà de 2 setmanes més per entregar el document final definitiu.
- Esquema del calendari:

Termini	Fase
0	Acta d'inici del servei Primera reunió de treball: traspàs d'informació
+ 2 mesos	Entrega del document d'anàlisi del monument i recull documental
+ 2 mesos	Entrega del document d'objectius, necessitats i criteris
+ 2 mesos	Entrega del document de proposta d'actuacions, valoració econòmica i pla d'etapes, i esborrany del pla director
+ 0,5 mesos	Revisió del document per part de l'ajuntament
+ 0,5 mesos	Revisió final i entrega de document definitiu

- 5.6. Normes de presentació i nombre d'exemplars

Cada entrega serà segons segueix:

- Entregues parcials i esborrany del pla director:
 - o 1 còpies completa en suport paper
 - o Còpia digital (pdf)
 - o còpia dels arxius originals en formats editables: fotografies en jpg o tiff, plànols en dwg, etc
- Pla director definitiu:
 - o 3 còpies completes en suport paper
 - o còpia digital (pdf amb tot el contingut del pla)
 - o còpia dels arxius originals en formats editables: fotografies en jpg o tiff, plànols en dwg, etc.

Tots els documents del projecte han d'anar datats i signats pels autors.

Vist i plau,

6. Annexos

Annex 1. Fotografies del monument

Annex 2. Esquema del nivell d'execució del Pla Director de l'Església

Annex 3. Necessitats identificades per a la gestió del monument

Annex 4. Plànol dels elements arqueològics al subsòl

Annex 5. Llistat d'estudis, projectes i intervencions

Annex 6. Llistat de planimetria històrica

Annex 7. Llistat de fotografia històrica

ANNEX 1 – FOTOGRAFIES

Monestir de Sant Cugat

Església del monestir

Interior del claustre

Clastró i accés al claustre

Palau abacial

Zona de millora a la franja nord del monestir

ANNEX 2 – PLA DIRECTOR DE L'ESGLÉSIA DEL MONESTIR (2013): RESUM D'ACTUACIONS PROPOSADES I ORDRE DE PRIORITATS AMB COMENTARIS SOBRE L'ESTAT D'EXECUCIÓ A MAIG DE 2023

ESPAI	ACTUACIONS PREVISTES
D1. Estructura	Inspecció paraments per detectar material solt i sanejat Tirants del cimbori: inspecció, proves i cales Monitoratge Possible reforç de la paret-contrafort de maó a la sagristia (no sé ben bé a què es refereix) Prospecció geofísica (comprovar restes fortificació romana) Reforç façana principal (davantal)
D2. Cobertes	Corregir deficiències (manteniment bàsicament) Recuperar cobertes planes a naus laterals, que a més faciliten visita turística
D3. Campanar	Fer-lo accessible amb via de pujada i altra de baixada [implica desmuntar l'actual escala de pujar, data 1926?, i fer-ne una nova. No veig clar]
D4. Escala de cargol de l'absis	Recuperació de l'escala de cargol. [Proposta correcta, excepte en el punt d'obrir accés nou des de sagristia. En realitat caldria accedir des de l'accés original a l'absis]
D5. Desguassos de la coberta	Eliminació del tub de desguàs de les aigües pluvials de la coberta que penja sobre el claustre (i que evita que hi caigui l'aigua) i integrar-lo en el mur nord de l'església.
D6. Cimbori (i coberta i desguassos)	Canvi de coberta (recuperació de l'original en forma i materials), canvi de desguassos, ... Caldria restaurar vitralls segons informe de restauració
D7. Façanes	Recuperació visual de façana nord desmuntant el sobrealçat Recuperació visual dels vitralls al claustre, reformant teulada i fent claraboies piramidals Façana principal: obrir les petites finestres tapiades, i reforçar el "davantal" amb puntals. Estudiar efecte vent i comportament estructura Instal·lar vitralls a la façana sud Recuperació visual dels òculs de la façana sud (la transformació de les cobertes en terrat pla hi contribuiria) Adequació ample escala de la coberta per facilitar accés Sanejar paraments de pedra, principalment zones motllurades
D8. Recorregut museogràfic i turístic	Indicacions bàsiques sobre plànol per a l'explotació cultural que cal vincular a l'activitat del museu i monestir en general
D9	(inexistent)
D10. Arqueologia	Treballs arqueològics necessaris per acompanyar l'actuació arquitectònica de restauració.

ORDRE DE PRIORITATS (extracte del Pla director de l'església del monestir de Sant Cugat) Identificació de l'estat actual amb comentaris seguint codi de colors: Verd: fet Blau: en realització Vermell: pendent o en revisió	
Manteniment i seguretat -> prioritari. veure indicacions a informe Pere Roca i Màrius Vendrell	Informe Pere Roca: la principal causa de deteriorament "rau en defectes de concepció de l'estructura associats principalment a la insuficiència del mur de la façana sud i l'excés de pes del cimbori en relació a la capacitat estabilitzadora de la resta de l'estructura. Part dels danys existents poden mantenir relació els efectes derivats del terreny, principalment degut a preexistències (el fonament de la fortalesa romana), alhora que podrien haver-hi intervingut la presència d'argiles expansives i de possibles lliscaments en direcció sud". Considera efectius els reforços introduïts al XIX (tirants cimbori) i XX (barres injectades) però continua el moviment. Proposa dos intervencions: - urgents: deturar caiguda material (inspecció paraments, sanejat localitzat [FET VOLTES 2014], inspecció tirants cimbori [FET 2020]) - generals: resoldre processos deteriorament. Monitorització 2 anys per saber grau d'estabilització i identificar causes actives [FET i continua]; inspecció ancoratges tirants [FET 2020]; sanejat general [FET (2014 voltes excepte cimbori)]; reompliment d'esquerdes; reconstrucció puntual de la fàbrica; possibles nous tirants; possible reforç de paret –contrafort de maó de la sagristia; prospecció geofísica per localitzar estructures soterrades. La proposta d'intervencions generals s'hauria de revisar amb els resultats de la monitorització.
Portalada	◆ remet a projecte redactat per Esther Colls. [FET 2017]
Monitoratge de l'estructura i tensat cimbori	◆ monitoratge amb fisuròmetres i inclinòmetres, estudi desploms [MONITORATGE I ESTUDI EN MARXA], nous tirants [projecte d'obra en procés de revisió]
Retirada desguàs paret nord	◆ substitució del tub de desguàs per un encastat en façana, desmuntatge remunta de paret nord, modificació pendents per visionar òculs, reforç del "davantal" façana principal ◆ [hi ha projecte pel tub (resta no)], [retirada del tub: parcialment executat i parcialment en execució; desmuntatge de remunta de paret N: descartat; reforç del davantal de la façana principal: Pendent]
Campanar	◆ noves escales, rehabilitació plantes, rehabilitació motllures. [Tema escales a revisar i no prioritari, o en tot cas caldria reformular. Ara en estudi el comportament per valorar intervenció. Pendent restauració façana.]
Cimbori	◆ reforma teulada i baixants, restauració paraments, restauració vitralls. [part exterior: FET a 2022]. [Part interior i vitralls: projecte redactat en procés de revisió, pendent d'executar]
Cobertes	◆ recuperació de les cobertes a la catalana de les naus laterals, reparació de teules, preparació recorregut. [Cobertes gòtiques de la nau nord: FET; cobertes de llevant (absis i 1r tram): en procés d'execució]. [No previst, i no sembla prioritari fer nau sud]
Escala de cargol	◆ recuperació recorregut, adaptació. [Pendent]

Façana principal ♦ restauració paraments, pintures, rosassa i òculs, merlets. Fet restauració pintura amb projecte portalada. Pendent rosassa i òculs, merlets (havia d'anar amb Pla Gòtic, ara 2021 en entredit).
Façana sud ♦ restauració paraments, recuperació visionat òculs, instal·lació vitralls. Fet restauració paraments i instal·lació de vitralls. Pendent i no prioritari recuperació visionat òculs.
Façana absidal ♦ restauració paraments i vitralls. [Obra en execució]
Interior església ♦ restauració paraments. [PENDENT, però depèn de resultats monitorització]
Instal·lacions ♦ seguretat, incendis, il·luminació. [PENDENT]
Restauració retaules i béns mobles ♦ remet a informe restauració.
Arqueologia ♦ només preveu el seguiment arqueològic dels treballs a realitzar, no és un projecte de recerca arqueològica. [PENDENT PROPOSAR PROJECTE]
Estudi materials ♦ fet i incorporat al pla director
Reforç paret sagristia ♦ plantejar intervenció en funció del resultat de la monitorització [PENDENT DEL RESULTAT MONITORITZACIÓ I INFORME CONCLUSIONS]

ANNEX 3. NECESSITATS IDENTIFICADES PER AL MONESTIR DE SANT CUGAT

Es llista a continuació les necessitats d'intervenció o valoració ja identificades i que cal tractar al pla director. Caldrà afegir les noves necessitats detectades en el procés d'anàlisi del monument.

Generals:

- Criteris d'intervenció generals
- Redacció dels criteris conceptuals de restauració del monument, amb especial atenció en la intervenció en paraments, per unificar les actuacions en els diversos projectes que s'han d'implementar
- Projecte d'il·luminació monumental
- Projecte d'eficiència energètica
- Endreça i millora de les instal·lacions i serveis (electricitat, aigua, etc.)
- Coneixement més detallat del procés restaurador a partir de 1835, síntesi de les actuacions

Església:

- Estabilització del campanar i dels elements estructurals afectats pels moviments detectats amb la monitorització. És una actuació prioritària
- Campanar: restauració dels paraments i dels paviments
- Façana oest: reforç estructural, restauració del conjunt de la façana, incloent la rosassa central i les rosasses laterals. La portalada, restaurada al 2017, requereix revisió pel que fa a l'obertura de l'esquerra principal.
- Façana nord: proposta de reforç estructural en funció dels resultats de la monitorització.
- Nau central: proposta de reforç estructural en funció dels resultats de la monitorització i pautes de restauració
- Cobertes de l'església:
 - o recorregut cultural: projecte per fer accessibles les cobertes i els accessos originals: escala de cargol, passadís de defensa, campanar i, si s'escau, escales de la sagristia -, voltes de la nau nord i resta de cobertes dins els límits que admet la seguretat
 - o Merlets: millorar la solució provisional de reforç dels merlets del coronament de la façana oest
- Instal·lacions i mesures de seguretat
- Altres:
 - o Tractament de paraments interiors:
 - o Possible intervenció en el sistema de les campanes litúrgiques per evitar impacte en el campanar
 - o Restauració del rellotge històric i recuperació del toc mecànic de les hores

Claustre:

- Restauració dels paraments exteriors (perimetrals i al pati)
- Accessos: remodelació de l'espai de recepció per millorar l'acollida i atenció als visitants (inclou trasllat de tot el sistema d'instal·lació elèctrica existent sota el taulell actual)
- Cobertes: projecte d'aïllament tèrmic i impermeabilització, amb especial urgència la impermeabilització de la capella de Sant Benet (sala capitular)
- Claustre romànic:
 - o pedrís: restauració de paraments i recuperació dels accessos originals
 - o neteja i restauració de les columnes romàniques
 - o pati: tractament de l'espai per millorar la seguretat entorn l'església paleocristiana (risc de caiguda), recuperar elements vegetals del claustre monàstic històric tot mantenint espai per als usos culturals actuals
- Millores en l'accessibilitat a elements concrets: accés a les restes arqueològiques a subsòl, protecció entorn l'església paleocristiana
- Recuperació i posta en valor d'elements concrets: obertura de l'*armarium* (biblioteca), anàlisi i proposta de trasllat si s'escau d'elements reubicats a sala capitular (escut abat Despuig, làpida de l'ossera dels monjos, s. XVIII)
- Substitució de l'actual sistema de climatització per un nou sistema eficient energèticament i de risc mínim per al monument
- Altres actuacions menors: construcció de forjat sobre els banys de la P1 per aprofitar l'espai, optimització de la planta golfes

Palau abacial:

- Rehabilitació d'espais pendents d'adequació per al seu ús (planta golfes), amb renovació de la coberta

Muralles:

- Delimitació del recinte monàstic: valoració de la possibilitat de delimitar físicament el recinte monumental corresponent al perímetre medieval i del segle XVI, plantejant una permeabilitat adient als usos i necessitats actuals
- Torre del portal major: valorar la recuperació de l'antic accés principal al recinte a través d'aquest portal; fer accessibles els pisos superiors
- Recuperació parcial del fossat del tram de llevant a l'alçada de la torre de l'Obreria (avantprojecte de la Diputació de Barcelona)
- Torres: adequació de tres torres ara en desús o amb ús no adient (la torre de la pabordia major o de la presó – Plaça Augusta - i les dos torres del XVI amb front a C/ de la Torre) per a integrar en recorregut cultural o adaptar a necessitats auxiliars actuals (emmagatzematge, ubicació d'instal·lacions, etc.)

Recinte:

- Proposta d'urbanització dels jardins del monestir, sector est (entre absis i muralles). Requereix de recerca arqueològica prèvia per possibilitar la integració i la posta en valor de les troballes previstes (assentament tardo-antic, cementiri medieval, cases dels monjos).
- Medi natural. Tota la vegetació actual ha estat implantada al segle XX o principis del XXI, amb la idea d'embellir el monument. Si bé en alguns casos s'ha buscat la introducció d'espècies que tenen a veure amb la tradició mediterrània i la monàstica, en realitat cap dels projectes s'ha centrat en recrear o inspirar-se en els espais verds propis del monestir històric (jardí del claustre, horts, formalització d'espais, infraestructura hidràulica). Per tant, es considera convenient la revisió i el plantejament de noves propostes basades en aquest darrer criteri i que contribueixen a recuperar aspectes de la història del monestir actualment no evidenciats. Cal també fomentar la conservació de la biodiversitat i renaturalització dels espais adjacents
- Millora del sistema d'evacuació d'aigües pluvials a la zona nord-est del recinte (cal evitar inundacions en el soterrani per excés de cabal, pèrdua dels nivells de sauló, etc.)
- Recomanacions o criteris per a la millora de la franja nord del monestir:
 - o Integració paisatgística de l'edifici actual de la Casa Cultura (tractament de façanes amb la possibilitat de fer un doble tancament mitjançant tancament verd o jardí vertical cobert parcialment amb vegetació per tal que permeti d'il·luminació natural a l'interior de l'edifici), millora puntual de la urbanització del sector est d'aquest edifici.
 - o integració del sector asfaltat
 - o millora de l'accés al soterrani del claustre (valorar remodelació de l'accés per millorar la vista del monument)

Entorn:

- Criteris paisatgístics d'interès especial i recomanacions urbanístiques d'ordenació de les edificacions amb façana al C. de la Torre, al límit sud del recinte monumental. La renglera de cases existent era en origen una renglera de cases tradicionals del XIX, de planta i pis. L'edificabilitat admet una planta més i unes golfes. Malauradament s'ha executat part d'aquesta edificabilitat amb un impacte negatiu ja sobre el monument, però resta una franja pendent. Cal valorar si es pot reduir aquest impacte mitjançant una figura de planejament que desplaci edificabilitat i marcar-ne els punts a desenvolupar

Projecte de recerca arqueològica

Fins al moment les campanyes arqueològiques al monument han anat a remolc de les intervencions de restauració i rehabilitació (veure resultats arqueològics al subsòl a l'annex 4). Però cal ara donar la volta i fer de la recerca arqueològica una eina per enriquir el coneixement sobre la història i els actius del monument i plantejar-ne propostes de tractament. Actualment s'identifiquen almenys tres línies temàtiques de treball bàsiques:

- Els antecedents del monestir: l'assentament romà i tardo-antic té un caràcter singular per l'existència de la fortificació romana i l'església paleocristiana. A data d'avui el

coneixement sobre aquest assentament està estancat. Cal per tant aprofundir en aquest coneixement, fent recerca arqueològica en l'interior del perímetre que no ha estat encara estudiat (zona de l'actual església) i extreure'n les conclusions necessàries per tractar les restes d'aquest període de manera específica.

- L'ús cementiri del monestir. Un factor poc conegut, però de gran rellevància en la raó de ser del monestir. Almenys als segles XI-XIII, en paral·lel al creixement del monestir, es va desenvolupar un cementiri on reposaven les restes dels fidels que així ho disposaven a canvi d'importantes donacions a Sant Cugat. Aquests fidels volien reposar en un lloc sagrat i rebre les pregàries i benediccions dels monjos per garantir la seva salvació eterna. El cementiri és per tant l'expressió de la influència del monestir en la societat del seu voltant, un dels elements que el caracteritzaven externament i que centrava una part important de la litúrgia dels monjos. Tot i que tenim troballes arqueològiques que constaten l'existència del cementiri, actualment aquesta dimensió no és gens present. Es fa necessari fer recerca arqueològica per conèixer l'abast d'aquest cementiri, la població que s'hi va enterrar, l'activitat monàstica i la litúrgia entorn els morts, per plantejar-ne la un tractament que recuperi aquesta dimensió i millori la interpretació del monument.

- L'evolució de la configuració física del monestir, que il·lustra sobre les múltiples facetes, totes complementàries: el culte i la litúrgia a l'església, l'organització dels espais senyorials i domèstics (cases dels monjos oficials), el sistema defensiu, etc.

Cal per tant elaborar un projecte que integri les necessitats de coneixement i interpretació del monument, les zones d'oportunitat per a la intervenció arqueològica (zones òptimes per realitzar excavació per manca de pavimentació complexa) i les necessitats d'intervenció per a la millora del conjunt.

ANNEX 4 – ARQUEOLOGIA DE SUBSÒL AL MONESTIR DE SANT CUGAT

